

Näringsutskottets betänkande

1984/85:25

om tekopolitiken

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1984/85:100 bilaga 5 (utrikesdepartementet) i vad avser ursprungsmärkning av kläder m. m.,

dels proposition 1984/85:100 bilaga 14 (industridepartementet) i vad avser anslag till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin,

dels tio motioner om tekoindustrin och handeln med tekoprodukter,

dels en motion om skinnindustrin.

Generaldirektör Gunnar Söder, kommerserådet Bo G. Hall och avdelningsdirektör Anna-Lena Guste, kommerskollegium, har inför utskottet lämnat upplysningar i ärendet. Vidare har synpunkter på ämnet inför utskottet framförts av en delegation företrädande Textilrådet, Konfektionsindustriföreningen och Sveriges textil- och konfektionsindustriförbund. Företrädare för Sveriges grossistförbund har framfört synpunkter vid en särskild sammankomst med utskottet.

Sammanfattning

Omläggningen av tekopolitiken i riktning mot ökade insatser för effektivitetsfrämjande och marknadsstödjande åtgärder bör fullföljas, anser utskottet. Regeringens förslag om höjt anslag till statens industriverk för sådana åtgärder tillstyrks. Enligt reservationer borde insatserna helt upphöra (m) resp. minska (c; fp). Utskottet uttalar med anledning av motioner (s; c) sitt stöd för tanken på fortsatta flerårsprogram för tekonäringen men förutsätter (reservation c) att flerårsperspektivet utan någon särskild åtgärd av riksdagen kommer att finnas med i fortsatta förslag från regeringen. Förslag om avskaffande av handelsbegränsningarna för tekoprodukter (fp) resp. om omprövning av bl. a. detta inslag i tekopolitiken (m) avstyrks. Övriga insatser inom tekopolitiken behöver tills vidare stödjas av handelspolitiska åtgärder, menar utskottet. En förutsättning är då att handelsrestriktionerna på ett effektivt sätt fyller den avsedda funktionen. I en reservation (m, fp) föreslås att handelsrestriktionerna skall avvecklas inom en femårsperiod. En motion (c) om importreglering genom ett s. k. globalkontingentsystem avstyrks; utredningar pekar på att ett sådant inte skulle ge tekoindustrin ett mer effektivt skydd. Motionen får stöd i en reservation (c). Med liknande

motivering avstyrks en motion (c) om obligatorisk ursprungsmärkning av kläder redan vid införseln till landet. Utskottet understryker vikten av utbildning för tekoindustrins behov och uttalar att ett planerat produktions-tekniskt centrum i Borås för tekoindustrin kan bli en viktig katalysator för spridning av ny teknik. Det är värdefullt att kunnande och produktionskapacitet inom skinnindustrin finns kvar, säger utskottet med anledning av en motion (s) och hänvisar till att samtliga stödåtgärder inom ramen för tekopolitiken står öppna för skinnbranschen.

Proposition 1984/85:100

Genom proposition 1984/85:100 bilaga 5 (utrikesdepartementet) har regeringen – efter föredragning av statsrådet Mats Hellström – berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som där under rubriken Ursprungsmärkning av kläder (s. 134 f.) anförs om generell ursprungsmärkning.

I proposition 1984/85:100 bilaga 14 (industridepartementet) har regeringen – efter föredragning av industriminister Thage G. Peterson – under punkt B 11 (s. 48–52) föreslagit riksdagen att till Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 96 300 000 kr.

Motionerna

De motioner som behandlas här är följande:

1984/85:449 av Ove Karlsson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om insatser för att svensk skinnindustri kan överleva och att skinnindustrin förs in under de branschområden som finns under överstyrelsen för ekonomiskt försvar,

1984/85:1510 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), såvitt avser hemställan – med motivering i motion 1984/85:1505 – att riksdagen (1) som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om avskaffande av handelsrestriktionerna på tekoprodukter,

1984/85:1514 av Arne Fransson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen

1. till Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 67 300 000 kr.,

2. hos regeringen begär förslag om ett treårsprogram för tekonäringen avseende budgetåren 1986/87–1988/89 i enlighet med vad som anförs i motionen,

3. hos regeringen begär förslag om införande av ursprungsmärkning av kläder vid införsel till landet enligt den s. k. gränsmodellen,

4. beslutar att hos regeringen begära en omprövning av MFA III och undersöka möjligheterna till införande av s. k. globalkontingentsystem för tekonäringen,

1984/85:2064 av Christer Eirefelt (fp), vari hemställs att riksdagen beslutar att Sverige successivt under en femårsperiod skall avskaffa handelsrestriktionerna för tekoprodukter.

1984/85:2623 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), såvitt avser hemställan att riksdagen (10) avslår regeringens förslag att till Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 96 300 000 kr.,

1984/85:2624 av Lahja Exner m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående fortsatt utveckling av tekoindustrin m. m.,

1984/85:2637 av Alf Wennerfors (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om en ny tekopolitik som på mer marknadsmässiga grunder sätter konsumenten i centrum.

1984/85:2710 av Elver Jonsson (fp), vari – med motivering i motion 1984/85:2711 – hemställs att riksdagen beslutar att erforderliga medel för tekoutbildning i Borås får disponeras ur industriverkets samlade anslag.

1984/85:2711 av Elver Jonsson (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sägs om förbättrad tekoutbildning och maskinell upprustning i Borås.

1984/85:2788 av Hans Nyhage (m) och Arne Svensson (m), vari hemställs att riksdagen till Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 52 300 000 kr..

1984/85:2792 av Björn Molin (fp) och Christer Eirefelt (fp), vari hemställs att riksdagen anvisar ett med 48,3 milj. kr. minskat anslag under industridepartementet B 11, Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin.

Motion 1984/85:2711 har hänvisats till utbildningsutskottet och av detta överlämnats till näringsutskottet.

Uppgifter i anslutning till propositionen och motionerna

Riksdagens beslut om tekopolitiken våren 1983

Våren 1983 beslöt riksdagen (prop. 1982/83:130 bil. 1, NU 1982/83:42, AU 1982/83:29, rskr. 1982/83:321, 322) att de statliga åtgärderna för tekoindustrin skulle ges en delvis ändrad inriktning och omfattning. Tekopolitiken skulle liksom tidigare baseras på att 1978 års produktionsvolym skulle utgöra riktmärke och att målet skulle vara en svensk marknadsandel för tekovaror på hemmamarknaden om minst 30 %. När det gällde medlen för tekopolitiken innebar beslutet att tyngdpunkten försköts från generellt stöd till mer selektivt stöd. En kraftig ökning av effektivitetshöjande och marknadsfrämjande åtgärder skulle ske, medan det s. k. äldrestödet under en treårsperiod

skulle trappas ned successivt från högst 15 % till högst 7 % av lönekostnaderna för äldre arbetskraft. Den allmänna inriktning av de industripolitiska stödåtgärderna som riksdagen ställde sig bakom innebär bl. a. ökat stöd för exportfrämjande åtgärder, för marknadsföring av svenska tekoprodukter på hemmamarknaden och för insatser i fråga om produktutveckling och design.

Riksdagen godkände också vissa allmänna riktlinjer för försörjningsberedskapen på teko- och läderskoområdena och gav ett vidgat bemyndigande för regeringen att medge avtal om nya beredskapslån.

Vissa utredningar

TEKO 84

Som ett led i en kontinuerlig uppföljning av situationen inom textil- och konfektionsindustrins olika delbranscher har regeringen uppdragit åt statens industriverk att i samråd med överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) utarbeta prognoser över produktionskapacitetens utveckling inom dessa branscher. Industriverket skall senast den 15 september varje år inkomma med rapport till regeringen. Industriverkets bedömningar har senast redovisats i rapporten (SIND PM 1984:5) TEKO 84, Bedömning av tekoindustrins utveckling 1984–85.

I rapporten finns bl. a. följande uppgifter om utvecklingen inom tekoindustrin. Under år 1983 ökade textilindustrin sin produktion med ca 4 % jämfört med år 1982. Trikåindustrin och konfektionsindustrin minskade sin med ca 3 % resp. ca 8 %. Industriverket räknar med en viss fortsatt produktionsökning inom textilindustrin under åren 1984 och 1985. För år 1984 förutses en fortsatt produktionsnedgång inom trikå- och konfektionsindustrierna. Bedömningarna avseende år 1985 innebär att produktionen av trikå blir oförändrad jämfört med föregående år, medan produktionen av konfektion minskar något. Antalet anställda, som år 1983 var ca 29 000, beräknas ha minskat med 200 under år 1984 och väntas fortsätta att minska med 400 under år 1985. Denna minskning är väsentligt lägre än i början på 1980-talet, då den årliga nedgången låg på nivån 2 000.

I rapporten redovisas också uppgifter om den svenska produktionen i förhållande till de mål och riktmärken som riksdagen har fastställt för tekopolitiken. Vad gäller riktmärket för produktionsvolymen låg produktionen år 1983 för textilindustrin ca 16 %, för trikåindustrin ca 13 % och för konfektionsindustrin ca 26 % under 1978 års värden. I fråga om den svenska marknadsandelen för tekovaror tyder industriverkets beräkningar på att den är högre än vad som kan utläsas av den officiella statistiken. Enligt verket beräknades sålunda faktisk direkt export, dvs. leverans av svenskproducerade tekovaror direkt från fabrikant till utländsk kund, utgöra 35–40 % av produktionen för textilföretag och 20–25 % för trikå- och konfektionsföretag år 1983. Dessa siffror är betydligt lägre, speciellt för beklädnadsindustrin, än de officiellt publicerade uppgifterna i industri- och exportstatistik. Främsta

orsaken till avvikelserna är den s. k. reexporten. Om all svensk tekoproduktion som inte exporteras direkt av tillverkaren avsattes på den svenska marknaden, skulle de inhemska marknadsandelarna år 1983 vara 39–42 % för textilvaror och 25–27 % för beklädnadsvaror. Officiell statistik indikerar ca 30 % resp. 15 %. Med hänsyn till att även indirekt export via grossist m. m. förekommer är andelarna dock inte så höga. I brist på närmare underlag begränsar sig industriverket till att anföra att svensk andel av hemmamarknaden torde vara för textilvaror 30–42 % och för beklädnadsvaror 15–27 %. Det s. k. 30-procentsmålet torde därmed vara uppnått på textilsidan men ej på beklädnadssidan.

Tekostrukturutredningen

Industriverket har på regeringens uppdrag utrett hur svensk tekoindustris struktur påverkas på längre sikt av främst den tekniska utvecklingen och av ändrade distributionsformer inom handeln. Resultatet har redovisats i rapporten (SIND PM 1984:4) Tekostrukturutredningen – svensk tekoindustris möjligheter på lång sikt.

Utvecklingsbilden för textil- och beklädnadsindustrin i Sverige under senare år karakteriseras i rapporten på följande sätt.

Efterfrågan har vuxit långsamt såväl i Sverige som utomlands, och distributionsledets redan tidigare starka koncentration har något förstärkts i Sverige. Konkurrenskraften för tekoindustrierna har av flera skäl försämrats. Bl. a. är i Sverige arbetskraftskostnaderna betydligt högre än i de viktiga konkurrentländerna i Västeuropa såväl inom textil- som inom beklädnadsindustrin. Produktiviteten, mätt som produktionsvolym per sysselsatt, har vidare ökat långsammare än i viktiga västeuropeiska konkurrentländer. Här till har även det omfattande sysselsättningspolitiska stödet bidragit. Jämförelsevis höga investeringar per sysselsatt har inte medfört någon förbättrad lönsamhetsstruktur. Närmare hälften av produktionen gav år 1982 inte täckning för kostnaderna. De tillverkade produkterna uppfattas inte som unika. De kan relativt enkelt kopieras vad gäller utformning och tillverkas med hög kvalitet också av producenter i andra länder. Tillverkarna av kläder i Sverige uppfattas vidare som mindre lyhörda för detaljhandels-/konsumenternas önskemål.

Resultatet har blivit att både textil- och beklädnadsindustrin i Sverige har förlorat andelar såväl på hemmamarknaden som på viktiga exportmarknader. Produktionsvolymen har sjunkit och sysselsättningen minskat. Konsumentpriserna för kläder har ökat långsammare än för andra konsumtionsvaror.

Genom devalveringen i oktober 1982 har tekoindustrins konkurrenskraft förbättrats. Detta har givit utslag i ökad produktionsvolym inom textilindustrin och en långsammare minskning för beklädnadsindustrin än under tidigare år. Sammantaget för tekoindustrin har produktionsvolymen dock

minskat något.

Den utveckling för svensk tekoindustri åren 1984 och 1985 som presenteras i TEKOS 84 är förhållandevis gynnsam. En viss produktionsökning förväntas som följd av den rådande högkonjunkturen. Den bild av branschen som framträder i ett längre perspektiv innebär däremot en fortsatt minskning av produktionsvolym och sysselsättning – men i långsammare takt än under den senaste tioårsperioden. Hur utvecklingen för tekoindustrin blir på lång sikt beror, sägs det i rapporten, på hur omvärlden förändras och hur tekoindustrin kan förnya sig vad gäller teknik, produktval, marknadsföring m. m. Betydelsefullt kommer att vara hur produktionskostnaderna för svenska tekoföretag kommer att förändras jämfört med andra länder.

För de långsiktiga bedömningarna har i rapporten antagits att det beslutade stödprogrammet fortsätter bl. a. vad gäller avtrappningen av äldrestödet och att de handelspolitiska förutsättningarna inte förändras. I sammanfattning innebär verkets bedömning av den långsiktiga utvecklingen följande.

Under kommande tioårsperiod förväntas allt snabbare och dyrare maskiner introduceras som leder till koncentration i vävtillverkningen och specialisering inom textilindustrin. Nya satsningar på teknisk utveckling för konfektionsindustrin antas ske. Detta leder till ökade rationaliseringar på 1990-talet, vilka emellertid inte väsentligt ändrar svensk industris konkurrensposition jämfört med andra länder. Fortsatt höga produktionskostnader i svensk tekoindustri, fortsatt hård konkurrens bland världens tekoindustrier och fortsatt stark koncentration i distributionsledet för kläder väntas också vara utmärkande för utvecklingen under perioden. Det nu sagda förväntas leda till att produktionsvolymen för svensk tekoindustri fortsätter att sjunka men betydligt långsammare än under 1970-talet. Sysselsättningen i svensk tekoindustri antas också komma att sjunka långsammare än tidigare.

Undersökningsresultaten tyder på att målen för tekopolitiken knappast kommer att uppnås under perioden. Avståndet till riktmärket 1978 års produktionsvolym kommer totalt för tekoindustrin att vara något större än i dag. Målet att svensk tekoindustris andel av den inhemska marknaden skall uppgå till minst 30 % kommer knappast att nås för beklädnadsindustrin. För textilindustrin, som redan torde ligga på denna nivå, förväntas inte några avgörande förändringar. Vid beräkningarna av hemmamarknadsandelar har hänsyn tagits till den faktiska exporten från svensk produktion (jfr s. 4 f.).

Några nya problem för tekoindustrin i försöken att nå varaktig konkurrenskraft anges inte i rapporten. Industriföretagens egen roll i utvecklingen betonas. Undersökningarna tyder på, anför industriverket, att det i många fall inom tekoindustrin krävs en ökad tonvikt på marknadsföring såväl på hemmamarknaden som på exportmarknaden. Vidare krävs produktionssystem som medger större flexibilitet och högre lönsamhet. Från statens sida kan en sådan utveckling främjas.

Utvecklingen mot en mer konkurrenskraftig svensk tekoindustri kan

sålunda enligt industriverket påskyndas genom att de industripolitiska insatserna inriktas på att underlätta för konfektionsindustrin att dra nytta av forskningssatsningar inom EG och Japan, underlätta teknikspridning, premiera produktivitetshöjande och flexibilitetsstärkande investeringar, medverka till samarbete mellan industri och detaljhandel i Sverige samt underlätta export.

Handelspolitiska frågor

Multifiberavtalet

Som en följd av kraftiga exportsatsningar på tekoområdet från lågprisländer slöts år 1961 ett kortsiktigt bomullstextilavtal inom ramen för det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT). Detta följdes år 1962 av ett långtidsavtal för handeln med bomullstextilier, vilket varade i tolv år och därefter ersattes med det första s. k. multifiberavtalet (MFA) år 1974. Med vissa förändringar har avtalet förlängts vid två tillfällen. Det nu gällande tillämpningsområdet omfattar tops, garner, tyger, enklare konfektion, kläder och andra artiklar av bomull, ull och syntetiska eller regenererade textilfibrer.

MFA är ett ramavtal som närmare reglerar under vilka omständigheter och på vilka villkor begränsningsåtgärder kan vidtas för att motverka marknadsstörning eller hot om marknadsstörning i importlandet. Begränsningarna sker efter konsultationer med varje enskilt land, varvid bilaterala avtal med inskrivna begränsningar upprättas. Om konsultationerna inte leder till ett bilateralt avtal finns möjlighet för importlandet att begränsa varorna unilateralt.

I multifiberavtalet finns en särskild artikel, ofta kallad den nordiska klausulen, som medger att särskild hänsyn tas till importländer med små marknader, hög importnivå och låg inhemsk produktion, de s. k. MVP-länderna (Minimum Viable Production). Sverige räknar sig till dessa. De årliga höjningarna av begränsningsnivåerna, som i normalfallet enligt MFA skall uppgå till 6 %, har med åberopande av denna klausul och övriga bestämmelser i det s. k. förlängningsprotokollet (MFA III) för Sveriges del begränsats till ca 0,5-1 %. Sverige har träffat bilaterala MFA-avtal med följande länder: Brasilien, Filippinerna, Hongkong, Indien, Indonesien, Jugoslavien, Macao, Malaysia, Pakistan, Republiken Korea, Singapore, Sri Lanka och Thailand. Textilkonsultationer med Turkiet har ägt rum vid ett flertal tillfällen men parterna har inte lyckats komma överens om ett avtal. Sverige har därför infört en unilateral begränsning inom ramen för MFA för viss tekoimport från Turkiet. Åtgärder vidtagna under MFA granskas i MFA:s textilövervakningsorgan, Textile Surveillance Body. Dessutom finns begränsningsarrangemang med Malta, Mauritius, Folkrepubliken Kina och Portugal. Textilimporten från statshandelsländerna och Taiwan begränsas

inom ramen för bilaterala handelsavtal eller – i vissa fall – ensidigt från svensk sida. Dessa avtal ligger utanför MFA III. De flesta begränsningsavtal föreskriver att de textilvaror som är kvoterade skall exportbegränsas i ursprungslandet. Detta kompletteras sedan med importkontroll i Sverige. De svenska importbegränsningarna avser, med undantag för statshandelsländerna, kläder och andra konfektionerade artiklar.

Globalkontingentsystem

Definition m. m.

Det multifiberavtal som beskrevs i föregående avsnitt är en specialöverenskommelse inom GATT för tekoområdet. De allmänna GATT-reglerna ger också möjlighet till begränsningsåtgärder. Sådana kan enligt artikel XIX i avtalet vidtas beträffande importen av viss vara som förorsakar eller hotar att förorsaka allvarlig skada för inhemsk produktion. Den importerande avtalslutande parten är då oförhindrad att återkalla medgivandet till fri handel under den tid som kan erfordras för att skadan skall förebyggas eller avhjälpas. Sådana åtgärder måste till sin natur vara temporära och i princip icke-diskriminerande, dvs. drabba all import lika.

I diskussionen om reglering av tekoimporten föreslås ibland att ett s. k. globalkontingentsystem skulle tillämpas i stället för begränsningarna under MFA. Globalarrangemanget skulle då införas med stöd av nu nämnda artikel XIX och utformas enligt de krav som där ställs.

Ett system med globalkontingenter skulle innebära att totalramar fastställs för importen av olika varugrupper från länder utanför EG och EFTA och att de länder som omfattas av totalramen sedan får inbördes konkurrera om det tillgängliga importutrymmet. Ett globalsystem med länderfördelning av importen är också tänkbart men anses ha nackdelar från reglerings- och kontrollteknisk synpunkt. Det kan nämnas att av industriländerna endast Australien och Nya Zeeland tillämpar ett globalkontingentsystem. Norge, som tidigare hade sådan typ av begränsning, har numera anslutit sig till MFA.

Kommerskollegiets utredning om globalkontingentsystem

I proposition 1982/83:130 om åtgärder för tekoindustrin aviserades att en utvärdering av skyddssystemet på tekoområdet skulle ske så snart då pågående och förestående förhandlingar om nya avtal under MFA III hade slutförts. Denna utvärdering har nu skett. Kommerskollegium har i ett yttrande hösten 1984 redovisat effekterna från skyddssynpunkt liksom de handelspolitiska konsekvenserna av nuvarande skyddssystem inom MFA:s ram jämfört med ett globalkontingentsystem.

Kollegiets slutsats är att ett globalkontingentsystem inte bör införas. Ett sådant kan motiveras endast om det ger tekoindustrin ett bättre skydd än

nuvarande system med bilaterala avtal inom MFA:s ram. Så synes emellertid enligt kommerskollegium inte bli fallet.

Globalkontingenter skulle sålunda för närvarande inte ge någon volymmässig effekt i förhållande till den nuvarande importen. För de varor som omfattas av globalsystemet skulle emellertid ett tak sättas för framtida ökningar av importen från de berörda länderna. Vid en övergång från nuvarande bilaterala system till globalkontingenter skulle varutäckningen sannolikt bli mindre. Den faktiska begränsningseffekten av en ökad länder-täckning i ett globalkontingentsystem ter sig därför osäker.

Ett globalsystem skulle sannolikt leda till omfördelningar till de mest konkurrenskraftiga länderna inom globalsystemet.

Enligt kommerskollegium torde Sverige, sett i ett internationellt handelspolitiskt perspektiv, möta stark kritik om man väljer att riva upp de nuvarande bilaterala begränsningsavtalen av MFA-typ och arrangemangen med statshandelsländerna till förmån för ett globalsystem. För att inte förlora handelspolitisk trovärdighet bör Sverige i ett sådant läge kunna anföra mycket starka skäl för sitt handlande.

I följande tabell redovisas uppgifter om importutvecklingen från olika länderkategorier vad avser kläder och andra konfektionerade artiklar.

Sveriges import av kläder och andra konfektionerade artiklar (kap. 60–62 exkl. 60.01) uttryckt i ton

År	Totalt	EG/EFTA och Spanien (%)	Varav Portugal (%)	Övriga (%)	Statshandels- länder (%)	Taiwan (%)
1979	60 986	32 554 (53,4)	4 995 (8,2)	28 432 (46,6)	4 873 (8,0)	346 (0,6)
1980	64 601	33 998 (52,6)	5 949 (9,2)	30 603 (47,4)	4 994 (7,7)	379 (0,6)
1981	58 509	31 025 (53,0)	5 471 (9,4)	27 484 (47,0)	4 502 (7,7)	326 (0,6)
1982	58 845	32 497 (55,2)	6 390 (10,9)	26 348 (44,8)	4 086 (6,9)	207 (0,4)
1983	57 108	32 121 (56,2)	6 597 (11,6)	24 987 (43,8)	4 717 (8,3)	194 (0,3)

År	Begränsnings- länder ¹ (%)	Andra (%)	Varav USA (%)
1979	18 817 (30,9)	6 202 (7,1)	2 837 (4,7)
1980	19 028 (29,5)	6 202 (9,6)	3 805 (5,9)
1981	17 953 (30,7)	4 702 (8,0)	3 022 (5,2)
1982	18 901 (32,1)	3 154 (5,4)	1 941 (3,3)
1983	17 282 (30,3)	2 794 (4,9)	1 143 (2,0)

Källa: Kommerskollegium

¹ Brasilien, Filippinerna, Hongkong, Indien, Indonesien, Jugoslavien, Macao, Malaysia, Malta, Mauritius, Pakistan, Republiken Korea, Singapore, Sri Lanka och Thailand.

Kommerskollegium om vissa utvecklingsfaktorer

I rapporten (SIND PM 1984:4) Tekostrukturutredningen pekar kommerskollegium bl. a. på vissa faktorer som kommer att vara av betydelse för eventuella framtida begränsningsarrangemang.

Av väsentlig betydelse är om ett nytt multifiberavtal kommer till stånd när det nuvarande MFA III har löpt ut den 31 juli 1986. Viktigt är härvid bl. a. om den för Sverige förmånliga MVP-klausulen (se s. 7) kommer att finnas kvar. Detta är ingalunda självklart, anför kollegiet. Snarare har under senare år ett växande motstånd förmärkts bland exportländerna mot tanken på en fortsättning av den nuvarande MFA-ordningen. Denna har av dem upplevts som alltför restriktiv sett i relation till deras långsiktiga exportsträvanden.

Kommerskollegium erinrar vidare om att Spanien och Portugal är på väg in i EG. I samband härmed måste övervägas huruvida Sverige därefter alls kan begära att Portugal skall begränsa sin export och om eventuellt en begränsning även mot Spanien kan införas.

Sammanfattningsvis är det sålunda, anför kommerskollegium, tämligen ovisst vilket handelspolitiskt rörelseutrymme som kommer att föreligga i framtiden när det gäller att ingripa mot lågprisimport på tekoområdet.

Utredning inom kommerskollegium om handelspolitiken på tekoområdet

Inom kommerskollegium har inletts ett utredningsarbete med syfte att belysa och utvärdera den svenska handelspolitiken på tekoområdet (dock ej med avseende på statshandelsländer) och lägga fram förslag till framtida handelspolitiskt agerande. I rapporten, som avses bli presenterad före sommaren 1985, kommer bl. a. utvecklingen av utrikeshandeln med tekovaror och begränsningspolitikens faktiska effekter på svensk import att analyseras. Tekopolitikens kostnader kommer att beröras, varvid bl. a. importbegränsningarnas ekonomiska effekter för konsumenterna kommer att kommenteras. Slutsatser kommer att redovisas inom det handelspolitiska området avseende behovet av skydd för tekoindustrin i Sverige. En analys skall göras av hur existerande skydd har fungerat och vilka effekter det har fått. Konsekvenser av Sveriges agerande internationellt kommer att anges och förslag till fortsatta åtgärder kommer att lämnas.

Ursprungsmärkning av kläder*Nuvarande bestämmelser*

Bestämmelser om skyldighet att ursprungsmärka kläder finns i lagen (1982:736) och förordningen (1982:910) om ursprungsmärkning av kläder. Bestämmelserna gäller från den 1 juli 1983 och innebär att kläder, när dessa saluhålls yrkesmässigt, skall vara märkta med uppgift om i vilket land de har tillverkats.

Reglerna om obligatorisk ursprungsmärkning tillkom efter initiativ av riksdagen, som åren 1978 och 1979 hade begärt förslag härom. Efter särskild utredning i frågan lades i proposition 1981/82:148 om åtgärder för tekoindustri m. m. fram förslag till reglering på området. Förslaget godkändes med vissa kompletteringar av riksdagen på rekommendation av näringsutskottet (NU 1981/82:50, 59, rskr. 1981/82:402). Näringsutskottet var inte enigt i sin tillstyrkan. Reservation förelåg från moderata samlingspartiets representanter i utskottet.

Särskilda riksdagsbeslut om ursprungsmärkning

På två punkter har riksdagen på förslag av näringsutskottet fattat beslut av innebörd att ytterligare utredningar inom området ursprungsmärkning skall göras. Den första beställningen om utredning avsåg ett märkningssystem enligt s. k. *gränsmodell*. Näringsutskottet uttalade (NU 1981/82:50, 59; reservation m) med anledning av förslag om ursprungsmärkning i den nyss nämnda propositionen 1981/82:148 att det fanns skäl som talade för att märkningssystemet borde kompletteras med krav på ursprungsmärkning vid införsel till landet, s. k. *gränsmodell*, och att regeringen snarast borde undersöka förutsättningarna för en sådan komplettering. Det andra beslutet avsåg *ursprungsmärkning av mer generell räckvidd*. I samband med behandlingen av en motion om ursprungsmärkning av möbler anmodade riksdagen regeringen att i lämpligt sammanhang låta utreda för- och nackdelar med en lagstiftning om ursprungsmärkning av mer generell räckvidd än den som fanns (NU 1982/83:13). Vid en sådan kartläggning borde enligt riksdagen erfarenheterna av ursprungsmärkning av kläder kunna beaktas. Mot näringsutskottets förord för en sådan utredning reserverade sig de borgerliga partiernas representanter i utskottet.

Verkställda utredningar

Med anledning av riksdagens beslut har förutsättningarna för en komplettering av reglerna om ursprungsmärkning av kläder med krav på märkning vid införseln enligt *gränsmodellen* undersökts. Resultatet har redovisats i en promemoria (Ds UD 1983:4) *Ursprungsmärkning av kläder*.

I promemorian erinras om att bestämmelserna om ursprungsmärkning av kläder har tillkommit av konsumentpolitiska skäl, dvs. för att konsumenten vid köp av kläder skall få uppgift om ursprungslandet. När det gäller tillämpningen av reglerna konstateras att märkningen av tekniska och ekonomiska skäl i regel sker redan i samband med tillverkningen. Märkning torde saknas endast i undantagsfall. Det ankommer därvid på detaljisten att tillse att plaggen blir märkta.

Möjligheterna att kontrollera att varorna är märkta får, sägs det i promemorian, ses mot bakgrund av den tullprocedur som tillämpas i Sverige.

Större delen av importen sker inom ramen för det s. k. hemtagningssystemet, enligt vilket importören får ta hem importvarorna och i efterhand lämna den tulldeklaration som behövs. För ca en tredjedel av antalet importsändningar avlämnas tulldeklaration utan föregående hemtagning, i regel i samband med att godset passerar gränsorten.

Tullverkets granskning och kontroll utförs i första hand genom granskning av de tulldeklarationer som lämnas efter hemtagning eller direkt i anslutning till införseln utan hemtagning. Granskningen och kontrollen sker dessutom genom stickprovskontroller av gods i nära anslutning till gränspassagen, genom kontrollbesök hos importören och genom en översiktlig granskning av det handelsstatistiska materialet.

Den uppstramning av hemtagningssystemet i form av skärpt kontroll av införseln av licensbelagda varor som skedde per den 1 januari 1984 sägs i utredningen innebära att förutsättningarna för kontroll av märkning av varorna i någon mån har ökat.

Den skärpta kontrollen avser dock inte licensfria varor som utgör huvuddelen av de kläder som importeras, t. ex. varor från EFTA och EG.

Härefter anför:

Rent allmänt sett måste man räkna med att en heltäckande kontroll av att varorna är märkta vid införseln inte kan uppnås. Tullverkets kontroll torde inte i någon större grad kunna utvidgas utöver vad som redan sker. Att mera regelmässigt göra en fysisk kontroll av själva varorna vid införseltillfället är knappast möjligt. Detta skulle kräva starkt ökade personalresurser för tullverkets del och även kräva ytterligare lokaler m. m.

När det gäller kontrollen bör dessutom uppmärksammas att en fysisk kontroll av varorna i regel inte ger ökad möjlighet att konstatera om de uppgifter om ursprung som lämnas på plaggen verkligen är riktiga. För närmare kontroll härav fordras en genomgång av olika handlingar som avser transaktionen. En sådan genomgång sker regelmässigt vid tullens kontrollbesök, då enligt givna anvisningar särskild prioritet ges åt kontrollen av importregleringar. För att få närmare uppgifter om de faktiska förhållandena i det berörda fallet krävs ofta kontakter med myndigheter i exportlandet. Möjligheterna att få sådana uppgifter är emellertid begränsade bl. a. av sekretesshänsyn. I viss utsträckning kan dock sådana kontakter åstadkommas när det gäller länder med vilka Sverige ingått avtal om samarbete mellan tullmyndigheterna. Detta gäller dock ett fåtal länder.

Från handelspolitiska synpunkter är det enligt utredningen angeläget att märkningssystemet medför så små hinder för handeln som möjligt. Ändrade regler måste motiveras av den konsumentpolitiska målsättningen.

Med hänsyn till att erfarenheterna av tillämpningen av de nuvarande bestämmelserna hittills är begränsade finns enligt utredningen ännu inte tillräckligt underlag för att bedöma om bestämmelserna bör ändras. Det synes därför lämpligt att avvakta med att ta ställning till behovet av att införa gränsmodellen.

Någon särskild utredning i enlighet med riksdagens beslut av frågan om *ursprungsmärkning av mera generell räckvidd* än för närvarande har, som framgår av det följande, inte verkställts av regeringen.

Förslag och uttalanden i budgetpropositionen

I budgetpropositionen (bil. 5 s. 135) redogör statsrådet Mats Hellström för resultatet av utredningsarbetet rörande ursprungsmärkning enligt den s. k. *gränsmodellen*. Han konstaterar att erfarenheterna av det nuvarande systemet är begränsade, vilket försvårar en allsidig bedömning, men anser att det underlag som har samlats in inte ger anledning till annan bedömning än den som gjordes när statsmakterna år 1982 fattade beslut om ursprungsmärkningen. I propositionen anføres vidare att kommerskollegium löpande följer efterlevnaden av reglerna och att kontrollen inom ramen för nuvarande resurser kommer att utökas. Skulle kollegiet i sin tillsyn finna behov av förändringar i systemet förutsätts att saken anmäls till regeringen.

I frågan om en *utvidgad ursprungsmärkning* sägs i propositionen (s. 135) att det saknas omständigheter som bör föranleda att en mera generell lagstiftning om ursprungsmärkning övervägs. Förhållandena på tekoområdet har varit särpräglade, vilket ligger bakom regleringen där, anför statsrådet Hellström. Han framhåller att det är oklart vilka effekter en obligatorisk ursprungsmärkning har och att man av handelspolitiska skäl bör vara utomordentligt återhållsam med regler som kan försvåra importen och därmed ytterst också konsumenternas möjligheter att välja mellan varor till olika pris, olika kvalitet m. m. Den slutsats som dras är att någon särskild utredning om generell ursprungsmärkning inte bör komma till stånd.

Det sägs dock att om förhållandena på något särskilt varuområde skulle utvecklas i riktning så att otillräcklig ursprungsangivelse leder till problem för konsumenterna, frågan om ursprungsmärkning på detta område givetvis kan aktualiseras, i första hand inom ramen för marknadsföringslagen (1975:1418).

Svar på fråga om utbildning av tekniker för tekoindustrin

Arbetsmarknadsminister Anna-Greta Leijon besvarade den 12 mars 1985 en fråga (1984/85:454) om åtgärder för att utbildningen av tekniker för tekoindustrin skall ökas. I svaret hänvisades bl. a. till att riksdagen i samband med sitt beslut att trappa ner det s. k. äldrestödet beslutade om särskilda medel till arbetsmarknadsutbildning avsedda för utbildning av nyanställda inom branschen. Såväl för föregående som för innevarande budgetår hade 7 milj. kr. avsatts för sådan utbildning. Nyrekryteringen underlättades också genom en rad olika AMU-kurser med inriktning mot tekoindustrin. Inom ramen för dessa medel torde även kompletterande utbildning för nyanställda tekniker kunna anordnas. För att vidareutbilda de redan anställda kunde den

s. k. flaskhalsutbildningen användas. anfördes vidare i svaret, av vilket bl. a. också framgick att teknikerutbildning med direkt inriktning mot tekoindustrin ges dels vid högskolan, dels vid gymnasieskolan i Borås.

Skinnindustrin

Motion 1984/85:449

Skinnindustrin har, enligt vad som sägs i motion 1984/85:449 (s), kanske än mer än övrig beklädnadsindustri minskat produktionen i Sverige och utgör snart bara en liten spillra av vad den varit. Motionärerna anför att skinn är en naturprodukt som bör tas till vara och utvecklas inte minst för användning i krislägen. Kunskaper och kapacitet måste finnas också i normala tider om försörjningen skall kunna fungera i ett krisläge.

När det gäller landets tillverkning av skinnkläder börjar situationen bli sådan att man på allvar måste ifrågasätta om det går att behålla erforderliga kunskaper. Enligt motionärerna behövs från beredskapssynpunkt ett ordentligt stöd till de företag som i dag finns kvar, dels för att garantera yrkeskunskapen, dels för att klara produktutvecklingen. Det borde därför vara naturligt att svensk skinnindustri ställdes under överinseende av överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) och fick stöd på samma villkor som tekobranschen i övrigt.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsförslag (s) om åtgärder för skinnindustrin har behandlats av riksdagen vid ett flertal tillfällen tidigare.

En motion i ämnet år 1979 föranledde ett uttalande av riksdagen av innebörd att den svenska skinn- och läderindustrins framtida dimensionering borde utredas. Utredningen borde vara parlamentariskt sammansatt. Riksdagen följde härvid ett förslag av näringsutskottet som i sitt betänkande (NU 1978/79:48) underströk att det inte minst från försörjningsberedskapssynpunkt var angeläget att det inom landet fanns en skinnkonfektionsindustri av tillräckligt stor omfattning. Utredningen borde enligt utskottets mening även ta upp frågorna om en viss minimiproduktion för industrin och om tillverkning av skyddshandskar för beredskapsbehov. Med anledning av riksdagens beslut uppdrog regeringen i juli samma år åt den särskilda delegation (tekodelegationen) som hade tillkallats år 1978 för samordning av åtgärder avseende tekoindustrin att dels utreda vilken omfattning skinn- och läderindustrin borde ha i framtiden, dels studera hur lädervaruimporten påverkade skinnindustrins framtidsutsikter.

Att uppdraget anförtroddes den icke parlamentariskt sammansatta tekodelegationen gav riksdagen anledning att påföljande år upprepa sin begäran att utredningen, med hänsyn till den avgörande betydelse som dess förslag

kunde få för den berörda industrin, skulle ges parlamentarisk förankring (NU 1979/80:39). Delegationen fick emellertid slutföra sitt uppdrag och lämnade i december 1980 rapporten Skinn- och läderkonfektionsindustrins framtida dimensionering.

I rapporten föreslogs som riktpunkt för samhällets insatser för skinnkonfektionsindustrin, dvs. tillverkning av kläder av skinn och av handskar av läder och skinn, att en produktionsvolym på 1978 års nivå skulle upprätthållas, en nivå som i stort motsvarade den som behövdes från försörjningsberedskapssynpunkt. Skinnkonfektionen borde även fortsättningsvis få del av tekostödet och borde som delbransch ingå i den fortsatta planeringen för tekobranchen. Garveriindustrin borde tas in i SIND:s branschprogramverksamhet. Importutvecklingen borde närmare övervakas, och frågan om att skinn- och läderkonfektion (inkl. pålsmocka) skulle likställas med textilkonfektion borde tas upp i en omförhandling av MFA.

I proposition 1981/82:148 om åtgärder för tekoindustrin m. m. redovisades tekodelegationens utredningsresultat. Föredragande departementschefen, handelsminister Björn Molin, anförde att en erforderlig kristida produktionskapacitet i fråga om arbetshandskar borde tryggas av försörjningsberedskapsskäl. Bristen i fråga om produktionskapacitet kunde i kristid täckas genom omställning av produktionen av skinnkläder. Det ankom på ÖEF att följa utvecklingen och vidta de åtgärder som bedömdes nödvändiga, anförde han. Företag inom skinnkonfektionsindustrin borde vidare ha samma möjlighet att erhålla statligt stöd som andra tekoföretag. Handelsministern erinrade härefter om att kommerskollegium sedan år 1976 kvartalsvis rapporterade om bl. a. importutvecklingen på skinnkonfektionsområdet. En övervakning genom importlicenser ansåg han i dåvarande läge inte vara nödvändig. Han framhöll vidare att det inte hade varit möjligt att uppnå en utvidgning av varuomfattningen i MFA så att även varor utanför textilområdet skulle ingå.

I en motion (s) med anledning av propositionen föreslogs att garveriindustrin skulle ingå i statens industriverks verksamhet med branschprogram. Skulle Sverige vid t. ex. en avspärrning kunna tillvarata de hudar som fanns i landet var det, menade motionärerna, nödvändigt med en inhemsk garverikapacitet för att få fram råvara för den produktion som erfordrades i ett beredskapsläge. Motionen fick inte stöd i näringsutskottet (NU 1981/82:50, 59; reservation s) och avslogs av riksdagen.

Mot bakgrund av en fortsatt markant minskning av konsumtionen av skinnkläder och ökning av importandelen begärdes bl. a. i en motion (s) våren 1983 att den möjlighet att följa branschens utveckling genom ett importlicenssystem som gällde för kläder av väv och trikå även skulle införas för skinnkläder. Att samma tullnivå skulle gälla för skinnkläder som för kläder i övrigt rekommenderades också. Motionärerna krävde dessutom att ett begränsningavtal med Republiken Korea (Sydkorea) skulle upprättas.

Näringsutskottet konstaterade (NU 1982/83:42) att Sverige och Republi-

ken Korea hade ingått ett nytt begränsningsavtal inom tekoområdet som emellertid inte omfattade skinnkläder. Detta fick ses mot bakgrund av att multifiberavtalet inte täckte dessa produkter. Vad beträffade uppföljningen av importen av skinnkläder erinrade utskottet om att regeringen år 1976 hade uppdragit åt kommerskollegium att statistiskt övervaka importen inom detta område och regelbundet till utrikesdepartementets handelsavdelning rapportera om utvecklingen. Enligt utskottets mening fick denna importövervakning vad gällde skinnkläder anses tillräckligt effektiv. Utskottet anförde härpå att konkurrenssituationen för den svenska produktionen av skinnkläder gentemot importen från lågprisländer, liksom i fråga om olika produktområden inom tekoindustrin, var svår. Att några speciella åtgärder skulle vidtas med sikte särskilt på tillverkningen av skinnkläder vill utskottet emellertid inte förorda. Utskottet förutsatte dock att regeringen även fortsättningsvis skulle noga följa importutvecklingen. Utskottet avstyrkte och riksdagen avslog motionen.

Uppgifter om skinnindustrin

I industriverkets rapport (SIND PM 1984:5) TEK 84 lämnas följande uppgifter om produktion och handel med *skinnkläder* under de senaste åren.

Tillförseln av skinnkläder ökade kraftigt i mitten av 1970-talet och uppgick då till ca 1,3 miljoner plagg. Därefter har en kraftig nedgång skett. År 1979 var tillförseln knappt 0,5 miljoner plagg och år 1981 drygt 325 000 plagg. Efter ett tillfälligt trendbrott påföljande år sjönk tillförseln åter till 290 000 plagg år 1983.

Liksom tillförseln har också den svenska produktionen av skinnkläder minskat i snabb takt. Den låg på nivån 300 000 plagg i mitten av 1970-talet, hade sjunkit till 60 000 plagg år 1981 och uppgick år 1983 till 43 000.

Den inhemska produktionen exkl. faktisk direkt export svarar för närvarande för 11 % av tillförseln till den svenska marknaden. Under åren 1976–1983 sjönk sysselsättningen med mer än en tredjedel. Antalet årsanställda beräknas nu uppgå till ca 300.

Importen av skinnkläder kommer främst från Sydkorea, som år 1983 svarade för ca 50 % av den totala importen. Antalet tillverkare av skinnkläder i Sverige är för närvarande 14, varav sex driver sin verksamhet i mycket liten omfattning. De fyra största företagen svarar för ca 70 % av produktionen.

I rapporten redovisas också förväntad utveckling i det kortare perspektivet. Den inhemska efterfrågan och tillförseln har förutsetts stagnera under åren 1984 och 1985 på samma låga nivå som år 1983, dvs. 300 000 plagg. Detaljhandeln bedöms också ha stora lager efter de senaste årens milda vintrar.

Exporten av i Sverige framställda plagg har under de senaste åren enligt företagens uppgifter uppgått till ca 10 000 plagg per år. Huvuddelen av den

export som redovisas i utrikeshandelsstatistiken skulle alltså avse reexport. En långsam exportökning till 12 000 plagg förutses fram till år 1985.

Konkurrenssituationen kännetecknas å ena sidan av förväntad fortsatt stark importkonkurrens, å andra sidan av svag lönsamhet i förening med ofta omodern maskinpark och nerslitna produktionslokaler. Under dessa förutsättningar bedöms produktionen i Sverige komma att bli ytterligare något lägre eller ca 40 000 plagg per år 1984 och 1985. Sysselsättningen väntas minska med ca 25 personer till ca 275 årsanställda åren 1984 och 1985.

Produktions- och sysselsättningsutvecklingen vad gäller *handskar* av skinn och läder, inkl. konstläder, redovisas inte i industriverkets rapport. Den inhemska tillverkningen är emellertid numera mycket begränsad. År 1982 tillverkades 155 000 par handskar, varav 86 000 par arbetshandskar. Importen omfattade samma år 10,3 miljoner par, varav drygt 8 miljoner par arbetshandskar.

Svar på fråga om utbildningen inom skinnindustrin

Utbildningsminister Lena Hjelm-Wallén besvarade den 11 januari 1985 (RD 1984/85:59 s. 86) en fråga (1984/85:260) om hur behovet av utbildningsåtgärder inom svensk skinnindustri kunde tillgodoses, så att den yrkeskunskap som i nuläget fanns i branschen kunde bibehållas också i framtiden. Utbildningsministern erinrade inledningsvis om att den arbetsgrupp för översyn av den yrkesinriktade utbildningen inom gymnasieskolan som tillsattes sommaren 1984 bl. a. också arbetade med den generella frågan om utbildning för små yrkesområden. Vad gällde skinnindustrin, fortsatte utbildningsministern, fanns redan inom gymnasieskolans ram ett antal specialkurser koncentrerade till den s. k. skinnskolan i Malung med en intagningskapacitet om totalt 56 platser. I svaret betonades den viktiga roll som skinnskolan spelar för branschen som en bas för nyrekrytering av ungdomar. Eventuella behov av förnyelse i utbildningsinriktning eller utbildningsinnehåll fick, sade utbildningsministern avslutningsvis, framföras via branschorganen eller skinnskolan till berörda utbildningsmyndigheter.

Utskottet

Inledning

Staten har på senare år satt in en rad olika åtgärder för att bromsa tekoindustrins tillbakagång och skapa förutsättningar för en positiv utveckling inom branschen. Statsfinansiellt är de arbetsmarknadspolitiska insatserna i form av det s. k. äldrestödet mest betydelsefulla. Frågan härom behandlas nu som tidigare av arbetsmarknadsutskottet (AU 1984/85:17). Inom det ekonomiska försvarets ram förekommer beredskapslån och anslag till beredskapslagring och industriella åtgärder. Regeringens förslag på detta

område bereds av försvarsutskottet. På grundval av dels förslag och uttalanden i budgetpropositionen, dels en rad motioner tar näringsutskottet här upp frågor om det industripolitiska stödet till tekoindustrin och om importreglering och andra handelspolitiska åtgärder.

Industripolitiskt stöd

Till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin föreslår regeringen ett anslag om 96,3 milj. kr. för budgetåret 1985/86. Från anslaget bestrids kostnader för dels branschfrämjande åtgärder, dels lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin. Det föreslagna anslaget är 18 milj. kr. högre än för innevarande budgetår. Ökningen fördelar sig med 8 resp. 10 milj. kr. på de två nu nämnda åtgärdsområdena, för vilka därmed skulle anslås 71,3 resp. 25 milj. kr. Tillsammans med föreslagna anslag för försörjningsberedskapspolitiska och arbetsmarknadsmässiga åtgärder uppgår de av regeringen föreslagna anslagen till åtgärder för tekoindustrin till sammanlagt 354 milj. kr. för nästa budgetår. Den totala omfattningen av åtgärderna föreslås därmed bli ungefär oförändrad jämfört med det förslag som förelades riksdagen våren 1983 (prop. 1982/83:130, NU 1982/83:42, AU 1982/83:29, rskr. 1982/83:321, 322). Riksdagens beslut innebar att åtgärderna till stöd för tekoindustrin skulle ges en ändrad stödprofil i riktning mot ökade industri- och försörjningsberedskapspolitiska insatser parallellt med minskade arbetsmarknadspolitiska åtgärder (det s. k. äldrestödet). Den nu föreslagna ökningen av anslaget till industripolitiska åtgärder i tekoindustrin innebär en uppföljning av detta beslut.

Isamband med 1983 års beslut riktades särskilt från moderata samlingspartiets och folkpartiets sida stark kritik mot förslaget till en omläggning av tekostödet. Denna kritik kommer nu, liksom också våren 1984, åter till uttryck. I motion 1984/85:2623 (m) anförds sålunda att det statliga stödet till tekoindustrin bör inriktas på generella stödåtgärder och utformas på ett sådant sätt att konkurrens kan upprätthållas på lika villkor inom branschen. Motionärerna finner regeringens förslag om en ökning av det selektiva stödet oacceptabelt. De yrkar avslag på regeringens förslag till anslag för industripolitiska åtgärder. Kostnader för redan gjorda åtaganden skall, föreslår de, täckas från anslaget B 12, Branschfrämjande åtgärder.

I motion 1984/85:2792 (fp) förordas att anslaget till industripolitiska åtgärder skall halveras till 48 milj. kr. Motionärerna åberopar den omstrukturering som har skett inom tekoindustrin under senare år och den positiva utveckling som delar av branschen har präglats av. Det indirekta industristödet till tekoindustrin kan därför dras ned, anser de, och något behov av särskilda rationaliseringslån föreligger alls inte.

I motionerna 1984/85:1514 (c) och 1984/85:2788 (m) yrkas på en minskning av anslaget med 29 milj. kr. resp. 45 milj. kr. Genom en sådan besparing skulle enligt motionärerna utrymme skapas för att äldrestödet under

budgetåret 1985/86 kan bibehållas vid nuvarande nivå och inte sänkas från 9 % till 7 % i enlighet med regeringens förslag. Olikheterna i begärd anslagsminskning hänger samman med att man i den förstnämnda motionen räknar med sjunkande genomsnittsålder i branschen.

Som har framgått av den inledande redovisningen (s. 4 f.) finns vissa positiva drag i utvecklingen inom svensk tekoindustri under de senaste två åren. Den starkt negativa utveckling som var utmärkande för de första åren på 1980-talet i fråga om produktion och sysselsättning har sålunda ersatts av en viss produktionsuppgång (textilindustrin) resp. en mera dämpad produktionsnedgång (trikå- och konfektionsindustrierna). Sysselsättningsminskningen, som tidigare uppgick till ca 2 000 personer per år, väntas under åren 1984 och 1985 ligga betydligt lägre, på nivån några hundra. Den underliggande tendensen till fortsatt nedgång i produktion och sysselsättning för branschen som helhet väntas dock enligt statens industriverks bedömningar (se s. 6) prägla utvecklingen också i fortsättningen.

Utskottet vill påpeka att det ännu inte har gått två år av den treårsperiod på vilken det av riksdagen fastlagda tekoprogrammet löper. En avveckling av de generella subventionerna till företagen har inletts, och åtgärderna i effektivitetsfrämjande och marknadsstödjande syfte har förstärkts. Det är ännu något tidigt att utvärdera effekterna av denna omläggning av tekostödet. Förutom av de av riksdagen beslutade åtgärderna har utvecklingen inom tekoindustrin naturligtvis i betydande grad påverkats av devalveringen hösten 1982 och den allmänna konjunkturuppgången. I samverkan har nu nämnda faktorer haft positiva effekter för svensk tekoindustri under de senaste åren. Genom industriverkets tekostrukturutredning bekräftas att de åtgärder som ryms inom ramen för verkets branschprogram för tekoindustrin fyller en viktig funktion för industrins omvandling och förnyelse. Omläggningen av tekopolitiken mot ökade resurser för de industripolitiska insatserna i industriverkets regi bör därför fullföljas.

Utskottet tillstyrker således regeringens förslag till medelsanvisning till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin och avstyrker motionerna 1984/85:1514 (c), 1984/85:2623 (m), 1984/85:2788.(m) och 1984/85:2792 (fp), de båda förstnämnda i här aktuella delar.

Ett program som i likhet med det nu pågående omfattar tre år skulle ge såväl industriverket som industrin bättre möjligheter till planering i vad avser personal, programuppläggning och resursfördelning, anför i motion 1984/85:2624 (s). Regeringen borde snarast lägga fram förslag om detta för riksdagen, anser motionärerna och begär ett uttalande av riksdagen av denna innebörd. Ett motsvarande förslag med likartad motivering finns i motion 1984/85:1514 (c). Behovet av att tekopolitiken läggs fast för en flerårsperiod understryks också – utan särskilt yrkande – i motion 1984/85:2788 (m).

Utskottet konstaterar att budgetåret 1985/86 utgör det sista i den nu löpande treåriga programperioden för tekoindustrin. Genom riksdagens beslut våren 1983 lades tekopolitiken fast för en treårsperiod. I beslutet

preciserades hur stor den årliga nedtrappningen av äldrestödet skulle vara. När det gällde nivån på insatserna för effektivitetsfrämjande och marknadsstödjande åtgärder begränsades beslutet visserligen till att avse budgetåret 1983/84, men den allmänna inriktningen under treårsperioden mot ökad andel av sådana insatser i det statliga stödet godkändes.

Liksom motionärerna anser utskottet att ett flerårsprogram för de statliga åtgärderna på tekoområdet är av väsentlig betydelse för branschen. Ett sådant underlättar givetvis för företagen – som särskilt inom denna bransch arbetar under speciella planeringsvillkor – att planera sin verksamhet. En flerårsram för insatserna medför i vissa fall väsentliga arbetsfördelar också för de myndigheter som administrerar de statliga åtgärderna. Det utskottet nu har anfört torde gälla generellt för samtliga åtgärdsområden inom ramen för tekopolitiken.

Med hänsyn till att det förslag rörande tekopolitiken som regeringen lade fram våren 1983 hade ett sådant flerårsperspektiv som utskottet här förordar finner utskottet det naturligt att utgå från att också de fortsatta förslag på området som torde kunna förväntas från regeringen får denna inriktning. Något särskilt uttalande härom av riksdagen finner utskottet därför inte erforderligt. En begränsning av statliga insatser till enstaka budgetår kan dock ibland vara motiverad, t. ex. för att möjliggöra anslutning till andra program inom en och samma myndighet eller till näraliggande program hos andra myndigheter.

Med hänsyn till det nu sagda finner utskottet att det inte behövs något särskilt uttalande av riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:1514 (c) och 1984/85:2624 (s). Motionerna avstyrks sålunda i nu berörda delar.

Handelspolitiska frågor

Importregleringur

Sverige upprätthåller ett skydd mot lågprisimport av tekovaror genom begränsningsavtal inom ramen för det s. k. multifiberavtalet (MFA) i GATT. Innebörden och omfattningen härav har redovisats i det föregående (s. 7). Där har också (s. 8 f.) redogjorts för det s. k. globalkontingentsystemet, vilket är ett alternativt system för importbegränsningar. Kommerskollegium har på regeringens uppdrag gjort en utvärdering av de två systemen. Kollegiet anser att Sverige inte bör införa ett globalsystem eftersom detta inte skulle ge tekoindustrin ett bättre skydd än nuvarande system med bilaterala avtal inom ramen för MFA. Med hänvisning till resultatet av kommerskollegiets utredning anmäler regeringen i budgetpropositionen (bil. 5 s. 130) sin avsikt att inte ompröva anslutningen till MFA III.

En sådan omprövning borde dock ske, sägs det i motion 1984/85:1514 (c). Där hävdas att försöken att begränsa lågprisimporten genom MFA inte har varit tillräckligt framgångsrika för att svensk tekoindustri skall få ett

acceptabelt skydd. Det är, anför motionärerna, viktigt att söka nya vägar för att komma till rätta med den marknadsstörande importen. Närmast till hands ligger att pröva möjligheterna att införa just ett globalkontingentsystem. I motionen påyrkas därför att riksdagen hos regeringen skall begära en sådan prövning.

Utskottet erinrar om att för- och nackdelar med ett globalkontingentsystem jämfört med nuvarande begränsningsavtal enligt MFA har utretts av kommerskollegium vid två tillfällen, senast hösten 1984. Någon ytterligare prövning som underlag för ett ställningstagande synes därför inte erforderlig. Den slutsats som kommerskollegium drar i utredningarna är att tillämpningen av ett globalkontingentsystem inte skulle ge förbättrad skyddseffekt. Utskottet ansluter sig mot denna bakgrund till regeringens uppfattning att skäl inte föreligger för en omprövning av nuvarande anslutning till MFA III. Mot en sådan omprövning talar också, som framhålls i kommerskollegiets utredning (se s. 9), risken för handelspolitiska motåtgärder vid en övergång till ett globalkontingentsystem. Utskottet noterar vidare att tillämpningen av ett sådant system kan leda till en omfördelning av den svenska importen mellan de olika länderna inom systemet som verkar till nackdel för de fattigaste u-länderna. Dessa är med nuvarande begränsningssystem garanterade en viss miniminivå på sin export.

Med det nu sagda avstyrker utskottet det berörda yrkandet i motion 1984/85:1514 (c).

Motionerna 1984/85:1510 (fp) och 1984/85:2064 (fp) går i motsatt riktning i förhållande till den nu behandlade motionen 1984/85:1514 (c). I stället för en effektivare reglering av importen förordar man att handelsbegränsningarna skall slopas. I motion 1984/85:2064 (fp) preciseras kravet så att restriktionerna successivt skall avskaffas under en femårsperiod. Argumenteringen i de båda motionerna är likartad. Importbegränsningarna skyddar inte svensk tekoindustri. De får till effekt i första hand att importen av billiga produkter från u-länderna minskar till förmån för annan import från Västeuropa. Ytterligare två viktiga skäl kan emellertid enligt motionärerna anföras till stöd för att begränsningarna skall upphöra. Det ena är att u-länderna måste ges ökade möjligheter att avsätta sina produkter på export. Sveriges restriktiva hållning när det gäller import av tekovaror från u-länderna sägs stå i direkt strid med landets uttalade vilja att förbättra levnadsvillkoren i de fattigaste länderna. Det andra huvudskälet är att slopade handelsrestriktioner skulle ge de svenska konsumenterna tillgång till billigare kläder. Beräkningar pekar på, sägs det i motion 1984/85:2064 (fp), att en oreglerad tekoimport skulle leda till en prissänkning i storleksordningen 15–20 %.

Också motion 1984/85:2637 (m) tar sin utgångspunkt i tekopolitikens förmenta misslyckande sådant detta kan utläsas bl. a. av den ökande importandelen i tillförseln till den svenska marknaden. Kostnaderna för konsumenterna av den förda tekopolitiken uppmärksammas också i denna motion och sägs uppgå till mer än 3 miljarder kronor per år. Motionären

anser detta oacceptabelt för en politik som inte visat sig ha någon varaktig framgång. De enda åtgärder under senare år som har haft en märkbar effekt på tekoindustrin är, säger han, de upprepade devalveringarna, dvs. generella ekonomisk-politiska åtgärder. Motionären pekar också på den positiva utvecklingen av tekoindustrin i vissa andra länder, där företagen utan statliga ingripanden har fått utvecklas i enlighet med marknadens krav. Tekopolitiken måste med utgångspunkt i dessa erfarenheter omprövas, anser han och önskar att riksdagen hos regeringen skall begära förslag till en ny tekopolitik som på mer marknadsmässiga grunder sätter konsumenterna i centrum.

Utskottet erinrar om att handelsrestriktionerna på tekoområdet sedan lång tid tillbaka har varit ett av de medel som använts i syfte att nå de mål för tekopolitiken som riksdagen har lagt fast. Ett skydd mot lågprisimport har bedömts vara ett nödvändigt komplement till åtgärderna inom ramen för industri-, arbetsmarknads- och försörjningsberedskapspolitiken. Den omfattande tekniska förnyelse som stora delar av den svenska tekoindustrin för närvarande genomgår kräver viss tid – utan större förändringar i planeringsförutsättningarna – för att kunna ge eftersträlvade effekter. Ytterligare bör framhållas att det i nuläget, mitt under löpande programperiod för tekopolitiken, inte föreligger någon sådan allsidig utvärdering som skulle vara nödvändig för en eventuell omprövning av importregleringarna på tekoområdet i enlighet med motionärernas förslag. Med hänvisning till det som här sagts avvisar utskottet förslagen i motionerna 1984/85:1510 (fp) och 1984/85:2064 (fp) om att beslut nu skall fattas om avveckling av handelsrestriktionerna på tekoområdet. Utskottet avstyrker, med samma motivering, förslaget i motion 1984/85:2637 (m) att riksdagen av regeringen skall begära ett förslag till ny tekopolitik enligt de riktlinjer som anges i motionen. Argumenteringen och förslagen i denna motion spänner över ett något vidare fält än det rent handelspolitiska, vilket emellertid ges särskild uppmärksamhet. Utskottet hänvisar i övrigt till vad som tidigare (s. 18 f.) har anförts under rubriken Industripolitiskt stöd.

Av flera skäl avstyrker utskottet sålunda att riksdagen skall uttala sig för ett avskaffande av handelsbegränsningarna för tekoprodukter. Utskottet erinrar emellertid om att MFA III kommer att löpa ut om drygt ett år. Det blir av stor betydelse för Sveriges fortsatta agerande om – och i så fall med vilka villkor – MFA kommer att få en fortsättning som internationellt accepterat regelverk för importbegränsningar på tekoområdet. Förberedelserna för kommande diskussioner i GATT har inletts. Som en förberedelse från svensk sida i samma syfte kan ses kommerskollegiets beslut (se s. 10) att utvärdera den svenska handelspolitiken på tekoområdet. Flera av de aspekter på begränsningspolitiken som tas upp i motionerna – utvecklingen av utrikeshandeln och begränsningspolitikens faktiska effekter på svensk import, dess kostnadseffekter för de svenska konsumenterna m.m. – kommer att belysas i kommerskollegiets utredning.

Utskottet finner det värdefullt om det genom kollegiets utredning kan

klarläggas huruvida handelsrestriktionerna på ett effektivt sätt fyller den avsedda funktionen i tekopolitiken. Att så är fallet måste enligt utskottets mening vara en naturlig utgångspunkt vid ett ställningstagande för fortsatta importbegränsningar i anslutning till att MFA III löper ut.

Avslutningsvis vill utskottet något kommentera en del av de argument som framförs i motionerna. Beträffande importens länderfördelning kan konstateras att de västeuropeiska ländernas andel av importen av kläder (volym) visserligen har ökat under perioden 1979–1983 (jfr s. 9) men att ökningen så gott som helt är hänförlig till ett land, Portugal. Importen från övriga västeuropeiska länder har totalt sett i stort utvecklats på samma sätt som importen från begränsningsländerna exkl. Portugal. Huruvida fortsatta begränsningar kan upprätthållas gentemot Portugal i ett läge där detta land har upptagits som medlem i EG är, som har påpekats av kommerskollegium i industriverkets tekostrukturutredning (se s. 10), en av de viktiga osäkerhetsfaktorererna för framtiden. Med anledning av det som sägs i motionerna om frihandel till stöd för u-ländernas utveckling vill utskottet ytterligare framhålla att Sverige, trots begränsningsavtalen, är det land i världen som importerar mest kläder per capita både totalt sett och från u-länder. Som utskottet nyss påpekade i anslutning till behandlingen av motion 1984/85:1514 (c) bör vidare handelsregleringarna inom ramen för MFA inte ensidigt ses som ett hinder utan i viss mening också som ett stöd för de fattigaste u-ländernas export. De begränsningsnivåer som läggs fast inte bara maximerar, de minimerar också den möjliga exporten.

Ursprungsmärkning

I enlighet med riksdagens beslut (se s. 11) har regeringen låtit utreda frågan om komplettering av nuvarande regler för ursprungsmärkning av kläder så att märkningen, med tillämpning av gränsmodellen, kan vara verkställd vid införseln till landet. I budgetpropositionen anförs att det inte föreligger skäl att införa en sådan ordning.

I motion 1984/85:1514 (c) hävdas att nuvarande regler för ursprungsmärkning ger betydande möjligheter att kringgå bestämmelserna. Det är av stor betydelse för såväl den svenska tekoindustrin som de enskilda konsumenterna att ursprungsmärkningen sker på ett korrekt sätt, säger motionärerna. De menar att det finns underlag för att nu införa krav på märkning av kläder vid införseln till landet enligt den s.k. gränsmodellen. I motionen påyrkas att riksdagen skall begära förslag härom av regeringen.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att frågan om gränskontrollmodellen som system för obligatorisk ursprungsmärkning av kläder nu har fått den ytterligare belysning som riksdagen begärde våren 1982. Till grund för riksdagens begäran låg ett antagande om att en märkning redan när varorna införs till landet skulle innebära att kontrollen av att bestämmelserna efterlevs kunde göras mera effektiv. Med hänsyn härtill är det av särskilt

intresse att notera vad utredningen har kommit fram till på denna punkt. Som har framgått av den inledande redovisningen (s. 12) får möjligheterna att kontrollera att de importerade varorna är märkta bedömas mot bakgrund av den tullprocedur som tillämpas i Sverige. Det skulle enligt utredningen inte vara möjligt att nå en heltäckande kontroll. Tullverkets kontroll bedöms vidare inte kunna utvidgas i någon högre grad utan betydande personaltillskott och kostnader. Av de upplysningar som kommerskollegium har lämnat utskottet i frågan har ytterligare framgått att ett – eventuellt medvetet – kringgående av reglerna om ursprungsmärkning sker utanför landets gränser. Frågan huruvida märkningen skall vara utförd vid gränsen eller vid saluförandet är från den utgångspunkten av mindre betydelse. Falsk ursprungsmärkning torde enligt kollegiet mera framgångsrikt kunna bemötas genom samarbete mellan tullmyndigheterna.

Det är uppenbarligen, konstaterar utskottet, svårt att finna ett system för ursprungsmärkning som ger konsumenterna garanti för att märkningen har skett på ett korrekt sätt. Av väsentlig betydelse är emellertid, som sägs i utredningen, att märkningen i regel faktiskt sker i samband med tillverkningen och att märkning torde saknas endast i undantagsfall. Vissa, visserligen mer begränsade, undersökningar har, enligt vad som sägs i budgetpropositionen (bil. 5 s. 135) gett intrycket att efterlevnaden av bestämmelserna är god. Utskottet noterar att kontrollen av efterlevnaden enligt vad som sägs i propositionen kommer att utökas och att kommerskollegium förutsätts anmäla till regeringen om verket i sin tillsyn finner behov av förändringar.

Med hänsyn till det som här har sagts bör enligt utskottets mening motion 1984/85:1514 (c) i här aktuell del inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet övergår så till att behandla den andra fråga som har aktualiserats när det gäller ursprungsmärkning, nämligen om en utvidgning av systemet till att omfatta andra varuområden. Riksdagen har, som framgår av redovisningen i det föregående (s. 11), begärt att regeringen skulle låta utreda för- och nackdelar med en sådan ordning. Regeringen anmäler emellertid i budgetpropositionen att den inte anser en särskild utredning i frågan behövlig. Som skäl anförs oklarhet när det gäller effekterna av en obligatorisk ursprungsmärkning, behovet av handelspolitiska hänsynstaganden och, ytterst, värnet om konsumenternas intresse av valfrihet mellan varor till olika pris och kvalitet.

I motion 1984/85:1514 (c) uttalas att det är anmärkningsvärt att regeringen inte effektuerar riksdagens beställning om en vidgad ursprungsmärkning. Något yrkande i denna del framförs emellertid inte.

Med anledning av vad som sägs i propositionen vill utskottet anföra följande.

Regeringen har redovisat flera skäl som talar mot en utvidgad ursprungsmärkning. Utskottet finner dessa skäl vägande. Härutöver vill utskottet framhålla att den snabba internationaliseringen av produktionen dels

minskar värdet från konsumentsynpunkt av en allmän ursprungsmärkning, dels försvårar en adekvat märkning. I allt större utsträckning ingår sålunda i produkter komponenter från många skilda länder. En bil exempelvis innehåller i regel komponenter från tio–femton olika länder. Den viktigaste delen i en produkt, t.ex. en kompressor i ett kylskåp, kan mycket väl vara från ett annat land än det där produkten sammansätts. För slutförbrukaren kan det vara av mindre intresse att känna till sammansättningslandet än tillverkningslandet för den viktiga komponenten. I vissa fall kan ett angivande av sammansättningslandet t.o.m. vara vilseledande för konsumenten.

Den ökade internationaliseringen av produktionsprocessen har också lett till att ett allmänt märkningstvång skulle bli mera svärgenomförbart än tidigare. En sådan ursprungsmärkning skulle ge upphov till högre kostnader, som till stor del skulle belasta konsumenterna.

De nämnda faktorerna har minskat värdet av en allmän ursprungsmärkning. Det framstår numera som uppenbart att de positiva effekterna av en sådan märkning inte kan överväga de negativa handelspolitiska konsekvenser som en sådan reform skulle innebära.

Utbildningsfrågor m. m.

Välutbildade och skickliga yrkesarbetare, tekniker, produktutvecklare, formgivare, tjänstemän och företagsledare är ett livsvillkor för tekoindustrin, sägs i motion 1984/85:2624 (s). En utbyggnad av tekoutbildningen på samtliga nivåer behövs. På mellannivå – när det gäller arbetsledare, vävlagare, maskinreparatörer m. m. – saknas i nuläget i stort sett utbildning, anför motionärerna. De anser att regeringen snabbt måste vidta åtgärder i syfte att denna fråga skall lösas. Utbildningen för tekoindustrins behov berörs också i motion 1984/85:2711 (fp). Där pekas bl. a. på det stora behovet av ersättningsrekrytering på alla nivåer i företagen och understryks utbildningens betydelse som medel för omställning och förnyelse. I motionen påyrkas att riksdagen genom ett tillkännagivande skall ansluta sig till det som i motionen sägs om förbättrad tekoutbildning i Borås.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att en väl utbyggd utbildning, som fortgående anpassas till den produktionstekniska och marknadsmässiga utvecklingen, är av synnerligen stor betydelse för tekoindustrins möjligheter att producera konkurrenskraftigt. Angeläget är naturligtvis också att utbildningsinsatser sätts in för att de rekryteringssvårigheter som under senare tid har varit utmärkande för branschen skall minska. Av ett frågesvar som arbetsmarknadsminister Anna-Greta Leijon nyligen lämnade i riksdagen (se s. 13 f.) framgår hur utbildningen för tekoindustrins behov på olika sätt främjas. I tillägg härtill vill utskottet erinra om att industriverket inom ramen för branschprogrammet för tekoindustrin finansierar vissa utbildningsinsatser som inte kan tillgodoses inom det reguljära utbildningsväsendet.

Ytterligare kan pekas på vad som anförs i budgetpropositionen (bil. 10 s. 276 f.) beträffande textil- och konfektionstekniklinjen vid högskolan i Borås. Denna linje inrättades den 1 juli 1983 och kommer vid utgången av budgetåret 1984/85 att ha ersatt flertalet av de grundläggande kurser som har anordnats eller i dag bedrivs vid det landstingskommunala Textilinstitutet i Borås. Institutet kommer att avvecklas den 30 juni 1985. F. n. är textil- och konfektionstekniklinjen inriktad mot tillverkning och produktutformning. För att en merkantil inriktning skall möjliggöras har regeringen i budgetpropositionen föreslagit att antalet nybörjarplatser på linjen ökas med 15. Inom ramen för ett produktionstekniskt centrum för tekoindustrin av det slag som planeras i Borås (se vidare nedan) torde också utbildningsmöjligheter ges som skulle kunna tillgodose motionärernas önskemål.

Med hänsyn till det nu sagda finner utskottet att någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionerna 1984/85:2624 (s) och 1984/85:2711 (fp) i nu berörda delar inte är erforderlig.

I motion 1984/85:2624 (s) anförs att tekoföretagen har ett stort behov av teknologisk förnyelse för att deras konkurrenskraft skall kunna bibehållas och förstärkas. Olika förslag till åtgärder i detta syfte anges. De resurser för utbildnings- och utvecklingsinsatser som redan finns i Borås och dess omnejd borde samordnas och tas till vara systematiskt. Utvecklingen av ny teknik borde följas upp. Den nya tekniken borde vidare praktiskt prövas på stället. De anställda borde ges möjlighet till en utbildning och vidareutbildning som utgör komplement till den linjebundna och reguljära utbildningen vid högskola och gymnasium. I motionen omnämns bildandet av ett särskilt centrum med bl. a. nu nämnda uppgifter. Det föreslagna centrumet skulle samarbeta med Textilforskningsinstitutet (TEFO) i Göteborg.

Utskottet erinrar om att industriminister Thage G. Peterson i proposition 1983/84:107 om forskning (bil. 9 s. 19 f.) starkt underströk betydelsen av fortsatt teknikutveckling inom tekoindustrin. Det var, anförde han, ett överlevnadsvillkor för denna industri i Sverige att tekotekniken utvecklades. I propositionen hade medel beräknats för att STU i samarbete med industriverket skulle kunna öka insatserna för produktutveckling och produktionsteknisk utveckling inom konfektionsindustrin. En del av dessa insatser borde ske vid TEFO, anförde industriministern. Detta skulle bl. a. därigenom kunna få möjlighet att utvecklas till ett konfektionstekniskt kunskapscentrum.

Utskottet har inhämtat att länsstyrelsen och utvecklingsfonden i Älvsborgs län sommaren 1984 uppdrog åt verkställande direktören för TEFO att utarbeta ett förslag till ett produktionstekniskt centrum i Borås. De riktlinjer som angavs i uppdraget låg helt i linje med vad som förespråkas i motion 1984/85:2624 (s). Ett preliminärt förslag har presenterats i början av år 1985. Riktpunkten är att driften av vissa verksamheter vid ett sådant centrum skall kunna starta under sommaren 1985.

Ett produktionstekniskt centrum för tekoindustrin i Borås med nära anknytning till TEFO enligt vad som har sagts i det föregående skulle enligt utskottets mening kunna fylla en viktig roll som katalysator för ny teknik och nya impulser till tekoindustrin. Tillkomsten av ett sådant centrum skulle ligga i linje också med intentionerna i den nämnda propositionen, vilka riksdagen har ställt sig bakom. Det skulle vidare ansluta väl till de överväganden som har redovisats av industriverket (se s. 6 f.) när det gäller åtgärder för teknisk utveckling och teknikspridning inom tekoindustrin.

Mot här angiven bakgrund finner utskottet att riksdagen inte behöver göra något uttalande i denna fråga. Motion 1984/85:2624 (s) avstyrks således i här aktuell del.

Också i motion 1984/85:2711 (fp) uppmärksammas behovet av teknisk förnyelse och utveckling inom tekoindustrin. I motionen framhålls särskilt att en teknisk upprustning behöver ske av den maskinpark som högskolan i Borås skall överta från Textilinstitutet. Upprustningen kostnadsberäknas till ca 5 milj. kr. Motionären yrkar att riksdagen genom ett tillkännagivande till regeringen skall ansluta sig till det som i motionen sägs om maskinell upprustning i Borås. I motion 1984/85:2710 av samme motionär påyrkas att riksdagen beslutar att den nämnda maskinella upprustningen skall finansieras med medel från industriverkets samlade anslag.

Med anledning av dessa motioner vill utskottet anföra följande. Utskottet har inhämtat att det planerade produktionstekniska centrumet i Borås avses nära samarbeta med högskolan i Borås. Det skulle också lokaliseras i nära anslutning till högskolans institution för textil och konfektion. Ett ömsesidigt utnyttjande av lokaler, utrustning och personal förutses komma att ske. I den mån medelsbehovet för den maskinella upprustning som uppmärksammas i motion 1984/85:2711 (fp) inte kan täckas via de ordinarie utbildningsanslagen torde det, enligt vad utskottet har erfarit, kunna öppnas möjligheter till viss finansiering inom ramen för det här nämnda samarbetet.

Med hänvisning till det nu sagda avstyrker utskottet motion 1984/85:2710 (fp). Något sådant uttalande om behovet av maskinell upprustning i Borås som begärs i motion 1984/85:2711 (fp) anser utskottet inte att riksdagen behöver göra. Även detta yrkande avstyrks sålunda.

Skinnindustrin

Motion 1984/85:449 (s) går ut på att åtgärder måste vidtas för att svensk skinnindustri skall kunna överleva. Detta sägs vara angeläget från beredskapssynpunkt. Skinnindustrin borde föras in under ÖEF:s överinseende och få stöd på samma villkor som tekobranschen i övrigt. Stödbeställningar borde göras så att en viss branschstorlek kan garanteras. Utbildningsinsatser borde också sättas in. Motionärerna önskar att riksdagen skall ge regeringen till känna att så bör ske.

Som har framgått av den inledande redovisningen (s. 16 f.) har den

svenska produktionen av skinnkonfektion minskat drastiskt under den senaste tioårsperioden. Situationen har uppmärksamats i motioner vid ett flertal tillfällen och bl. a. föranlett riksdagen att begära en särskild utredning om den svenska skinn- och läderindustrins framtida dimensionering och om en beredskapsplan för industrin m. m.

Resultatet av utredningsarbetet redovisades och kommenterades i proposition 1981/82:148 om åtgärder för tekoindustrin (se s. 15). Behovet av att en produktionskapacitet i fråga om arbetshandskar tryggas uppmärksamades i propositionen men i övrigt föranledde utredningsförslagen inga särskilda åtgärder från regeringens eller riksdagens sida. Förbättrade överlevnadsmöjligheter för branschen genom importbegränsande åtgärder påyrkades härafter i en motion våren 1983 men fick inte stöd av riksdagen, som dock sade sig förutsätta att regeringen nog följde importutvecklingen för skinnkläder.

I den nu aktuella motionen är försörjningstrygghet huvudargument för de åtgärder till stöd för skinnindustrin som påyrkas. I denna fråga vill utskottet erinra om att ÖEF inom ramen för programplaneringen inom det ekonomiska försvaret har programansvar för programmet Beklädnad m. m. Programmet omfattar frågor om försörjningen inte bara med beklädnadsvaror utan också övriga textil-, läder- och skinnvaror. Skinnkläder faller således redan i princip inom ÖEF:s ansvarsområde. Genom beredskapslån kan ÖEF köpa beredskapstjänster som t. ex. upprätthållande av produktionskapacitet. I stället för eller i kombination med sådana lån kan beredskapsgaranti lämnas. ÖEF disponerar också – under anslaget Beredskapslagring och industriella åtgärder – medel för åtgärder syftande till att försörjningstryggheten på bl. a. beklädnadsområdet skall kunna tryggas.

Enligt vad utskottet har inhämtat utgår f. n. inget stöd till skinnindustrin inom ramen för programmet Beklädnad m. m. Något behov av åtgärder anses från ÖEF:s utgångspunkter inte föreligga. Vad speciellt gäller arbetshandskar följs utvecklingen kontinuerligt. Produktionen bedöms i ett krisläge kunna tryggas framför allt genom omställning av produktionskapacitet inom lädersömnadsindustrin och genom ökad skiftgång.

Med anledning av det som i motionen sägs om behovet av utbildning för att kunnandet inom branschen skall kunna bibehållas vill utskottet hänvisa till det frågesvar i ämnet som utbildningsministern nyligen lämnade i riksdagen (se, s 17). Av svaret framgick att särskild utbildning för skinnindustrin finns inom gymnasieskolans ram i en omfattning som i förhållande till branschens storlek torde vara väl avvägd. Liksom utbildningsministern vill utskottet betona vikten av den utbildning som sålunda äger rum vid den s.k. skinnskolan i Malung och vikten av att denna utbildning fortlöpande anpassas till branschens behov.

Med hänsyn till det nu sagda finner utskottet inte att någon åtgärd från riksdagens sida i enlighet med förslagen i motion 1984/85:449 (s) är erforderlig. Med anledning av vad som i motionen sägs om utvecklingen

inom skinnindustrin vill utskottet dock anföra följande.

Utskottet finner det av värde att kunnande och produktionskapacitet för framställning av skinnkläder finns inom landet. Produktions- och sysselsättningsutvecklingen inom skinnbranschen visar att denna uppenbarligen befinner sig i en svår situation. Industriverkets prognos över utvecklingen i ett kortare perspektiv (se s. 17) pekar på en fortsatt nedgång. Importkonkurrensen är stark, lönsamheten svag och behovet av teknisk förnyelse stort. När det gäller effektivitetsbefrämjande och marknadsutvecklande åtgärder erinrar utskottet om att skinnindustrin får stöd via industriverkets branschprogram för tekoindustrin på samma villkor som andra tekoföretag. Enligt vad utskottet har inhämtat lämnade industriverket under budgetåret 1983/84 bidrag på sammanlagt 1,4 milj. kr. till skinnindustrin inom ramen för detta branschprogram. På motsvarande sätt omfattas skinnindustrin också av det arbetsmarknadspolitiska stöd till tekobranschen som utgår i form av äldrestöd.

Det nu sagda innebär sålunda att såväl de industri- och arbetsmarknadspolitiska som de försörjningsberedskapspolitiska åtgärderna till stöd för tekobranschen står öppna också för skinnindustrin. Några åtgärder härutöver riktade särskilt mot denna bransch vill utskottet inte förorda.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *anslag till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin* att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:100 bilaga 14 punkt B 11 och med avslag på motion 1984/85:1514 yrkande 1, motion 1984/85:2623 yrkande 10 samt motionerna 1984/85:2788 och 1984/85:2792 till *Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 96 300 000 kr.,
2. beträffande *treårsprogram för tekoindustrin* att riksdagen avslår motion 1984/85:1514 yrkande 2 och motion 1984/85:2624 i ifrågavarande del,
3. beträffande *globalkontingentsystem* att riksdagen avslår motion 1984/85:1514 yrkande 4,
4. beträffande *avveckling av importregleringar* att riksdagen avslår motion 1984/85:1510 yrkande 1 och motionerna 1984/85:2064 och 1984/85:2637,
5. beträffande *ursprungsmärkning av kläder enligt gränsmodellen* att riksdagen avslår motion 1984/85:1514 yrkande 3,
6. beträffande *utvidgad ursprungsmärkning av kläder* att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:100 bilaga 5 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. beträffande *utbildning*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2624 och 1984/85:2711,
båda i ifrågavarande del,
8. beträffande *produktionstekniskt centrum*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2624 i ifrågavarande del,
9. beträffande *maskinell upprustning i Borås*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2710 och 1984/85:2711,
den sistnämnda i ifrågavarande del,
10. beträffande *skinnindustrin*
att riksdagen avslår motion 1984/85:449.

Stockholm den 16 april 1985

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Erik Hovhammar (m), Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Christer Eirefelt (fp), Birgitta Johansson (s), Per-Richard Molén (m), Sivert Andersson (s), Ivar Franzén (c), Lars Ahlström (m), Per-Ola Eriksson (c), Sylvia Pettersson (s) och Oswald Söderqvist (vpk).

Reservationer

1. Inriktningen av de industripolitiska stödåtgärderna

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m), Ivar Franzén (c), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "därför fullföljas" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag till medelsanvisning under anslaget Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin innebär en ytterligare ökning av det selektiva stödet till tekobranschen. Utskottet anser, med instämmande i vad som anförs i motion 1984/85:2623 (m), att ett sådant stöd leder till snedvridning av konkurrensen mellan företagen. Den industripolitiska verksamheten på tekoområdet bör i stället inriktas på generellt verkande, konkurrensneutrala åtgärder. Utvecklingen under de senaste åren visar också, som framhålls i motion 1984/85:2792 (fp), att behovet av selektiva industripolitiska åtgärder för tekoindustrin har minskat. En relativ förbättring av branschens konkurrensläge har nu inträtt, en viss omstrukturering har skett och flera exempel på företag som har kunnat skaffa sig framgångsrika nischer kan anföras.

2. Anslag till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin (mom. 1)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

I konsekvens med det nyss sagda bör såväl de s. k. branschfrämjande åtgärderna som rationaliseringslånen snarast avvecklas. Medel för dessa ändamål bör således inte anvisas för nästa budgetår. Utskottet tillstyrker därmed yrkandet härom i motion 1984/85:2623 (m) och avstyrker regeringens förslag om medelsanvisning. Utskottet föreslår att kostnaderna för redan gjorda åtaganden får täckas från anslaget B 12, Branschfrämjande åtgärder. Riksdagen bör göra ett särskilt uttalande härom till regeringen.

Resonemangen i motion 1984/85:2792 (fp) ligger i och för sig i linje med utskottets ställningstagande, men yrkandet om anslagsminskning är enligt utskottets mening inte tillräckligt långtgående. Motionen avstyrks därför liksom motionerna 1984/85:1514 (c) och 1984/85:2788 (m), den förra i här aktuell del. Med anledning av de sistnämnda motionerna vill utskottet erinra om att riksdagen år 1983 biföll ett motionsyrkande från moderata samlingspartiet om en mjukare nedtrappning av äldrestödet än som föreslagits av regeringen.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *anslag till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2623 yrkande 10 avslår proposition 1984/85:100 bilaga 14 punkt B 11, motion 1984/85:1514 yrkande 1 och motionerna 1984/85:2788 och 1984/85:2792.

3. Anslag till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin (mom. 1)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till den kritiska inställning till selektivt industripolitiskt stöd som utskottet här har gett uttryck för har utskottet inget att invända mot att anslaget till branschfrämjande insatser för tekoindustrin reduceras med 29 milj. kr. på det sätt som föreslås i motion 1984/85:1514 (c). En sådan minskning skulle också ligga i linje med förslaget och motiveringen härför i motion 1984/85:2788 (m). En så långtgående reduktion av anslaget på de grunder som föreslås i motionerna 1984/85:2623 (m) och 1984/85:2792 (fp) kan utskottet emellertid inte ställa sig bakom. När det gäller inriktningen av det selektiva branschstödet ansluter sig utskottet till bedömningen i motion 1984/85:1514 (c) att insatserna i första hand skall avse exportfrämjande åtgärder.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *anslag till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin* att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:100 bilaga 14 punkt B 11. med bifall till motion 1984/85:1514 yrkande 1, med anledning av motion 1984/85:2788 och med avslag på motion 1984/85:2623 yrkande 10 och motion 1984/85:2792 till *Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin* under budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 67 300 000 kr.

4. Anslag till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin (mom. 1)

Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

När det gäller takten i avvecklingen av det selektiva industripolitiska stödet till tekoindustrin tillstyrker utskottet förslaget i motion 1984/85:2792 (fp) om en minskning av anslaget med 48,3 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Det innebär att inga medel alls beräknas för rationaliseringslån och att de branschfrämjande åtgärderna reduceras med 23,3 milj. kr. Även om utskottet delar den negativa uppfattning om branschstödet som kommer till uttryck i motion 1984/85:2623 (m) anser utskottet att en total avveckling av stödet redan fr. o. m. nästa budgetår, vilket föreslås i motionen, skulle kunna få besvärande konsekvenser för de berörda företagen. Motionsyrkandet avstyrks därför, liksom motionerna 1984/85:1514 (c) och 1984/85:2788 (m), den förra i här aktuell del.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *anslag till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin* att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:100 bilaga 14 punkt B 11. med bifall till motion 1984/85:2792 och med avslag på motion 1984/85:1514 yrkande 1, motion 1984/85:2623 yrkande 10 och motion 1984/85:2788 till *Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 48 000 000 kr.

5. Treårsprogram för tekoindustrin (mom. 2)

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Liksom motionärerna" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till det som utskottet i det föregående har anfört beträffande det selektiva industripolitiska stödet till tekoindustrin finner utskottet inte anledning att stödja de önskemål om treårsram för denna del av det statliga

åtgärdsprogrammet som framförs i motionerna 1984/85:1514 (c) och 1984/85:2624 (s). Utskottet kan dock ansluta sig till den grundläggande tankegången i motionerna att det för tekoindustrin är av största betydelse att ha en god framförhållning. Företagen bör få besked om vilka villkor som gäller för samhällets insatser för en längre period än det närmaste året. Vad som nu sagts bör beaktas i anslutning till den omprövning av tekopolitiken som utskottet förordar i det följande (s. 34). Något särskilt uttalande härom av riksdagen finner utskottet inte erforderligt.

6. Treårsprogram för tekoindustrin (mom. 2)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till det nu sagda bör regeringen i enlighet med vad som begärs i motion 1984/85:1514 (c) lägga fram förslag om ett treårsprogram för tekoindustrin avseende åren 1986/87–1988/89. Utskottet föreslår att riksdagen genom ett särskilt uttalande ger regeringen detta till känna som sin mening. Därigenom skulle också önskemålen i motion 1984/85:2624 (s) bli tillgodosedda. Ett sådant beslut skulle även ligga i linje med resonemangen i motion 1984/85:2788 (m).

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *treårsprogram för tekoindustrin*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1514 yrkande 2 och motion 1984/85:2624 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Globalkontingentsystem (mom. 3)

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "sin export" bort ha följande lydelse:

Utskottet anför i ett följande avsnitt (s. 34) kritiska synpunkter av övergripande art när det gäller begränsningarna av handeln på tekoområdet. Mot den bakgrund som där anges kan utskottet inte ansluta sig till förslaget i motion 1984/85:1514 (c) om prövning av ett globalkontingentsystem som alternativ till nuvarande ordning för importbegränsning. Ett sådant system skulle innebära en skärpning av begränsningarna. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att tanken på ett globalsystem redan tidigare bestämt har avvisats från moderata samlingspartiets och folkpartiets sida.

8. Globalkontingentsystem (mom. 3)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "motion 1984/85:1514 (c)" bort ha följande lydelse:

Sverige har sökt reglera lågprisimporten av tekovaror med stöd av multifiberavtalet. Det har skett till priset av en ökande import, nedläggning av företag, friställning av anställda, sänkt försörjningsberedskap och regionala problem. MFA har uppenbarligen inte räckt till för att lösa dessa problem.

I samband med att MFA III löper ut under år 1986 bör, som framhålls i motion 1984/85:1514 (c), nya vägar sökas för att komma till rätta med den marknadsstörande tekoimporten. Närmast till hands ligger att pröva möjligheterna att införa ett system med globalkontingenter i stället för de bilaterala begränsningsavtal som nu tillämpas. Enligt utskottets mening har övertygande argument mot en sådan ordning inte anförts i kommerskollegiets utredningar i frågan. Utskottet tillstyrker sålunda motionen i här aktuell del.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *globalkontingentsystem*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1514 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

9. Avveckling av importregleringar (mom. 4)

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 22 med "Utskottet erinrar" och slutar på s. 23 med "möjliga exporten" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill först understryka att en väsentlig förutsättning för en fungerande marknadsekonomi är den fria handeln över gränserna. Ett fritt internationellt utbyte av varor, tjänster och kapital leder till ökat välstånd för alla parter.

De importrestriktioner som tillämpas av Sverige för tekoprodukter har motiverats av den särskilt besvärliga situation som svensk tekoindustri har befunnit sig i. Enligt utskottets mening är emellertid de argument som anförts i motionerna 1984/85:1510 (fp), 1984/85:2064 (fp) och 1984/85:2637 (m) till stöd för en avveckling av handelsrestriktionerna på handelsområdet övertygande. Importbegränsningarna fyller uppenbarligen inte sitt syfte att hålla importen nere till förmån för den svenska tekoindustrin, vars produktionsvolym och hemmamarknadsandel undan för undan har minskat och av allt att döma kommer att fortsätta att minska. Den uppenbara effekten av importbegränsningarna gentemot u-länderna är sålunda inte ett ökat produktionsut-

rymme för svensk tekoindustri utan förbättrade exportmöjligheter för EG- och EFTA-länderna som, exkl. Portugal, har fritt tillträde till den svenska marknaden.

De ytterligare invändningar mot importbegränsningarna som anförs i motionerna är enligt utskottets mening också tungt vägande. Vårt ansvar för utvecklingen i de fattiga länderna kräver att Sverige i sin handelspolitik på tekoområdet inte motverkar u-ländernas strävan att bygga upp sina ekonomier. U-ländernas utvecklingspotential ligger i en fungerande marknadsekonomi och i en fri internationell handel. Att importbegränsningarna får sådana fördelningspolitiska effekter till konsumenternas, särskilt barnfamiljernas, nackdel som beskrivs i motionerna är ytterligare ett skäl till att handelsrestriktionerna bör avvecklas. De kvantitativa begränsningarna och tullen i kombination fördyrar väsentligt de tekovaror som säljs i Sverige.

Det finns åtskilliga svenska tekoföretag som visar gott resultat. De har anpassat sin verksamhet till det höga kostnadsläget i Sverige och till marknadens krav. Framför allt har stora framgångar nåtts vid export. Detta måste vara den rätta utvecklingsvägen för svensk tekoindustri. Den kan inte i längden dölja sig bakom ett gränsskydd och fortsätta att vara beroende av subventioner. Utskottet erinrar i sammanhanget om att det finns flera exempel på länder där tekoindustrierna framgångsrikt har fått utvecklas i enlighet med marknadens krav utan ingripanden från staten. Ytterligare ett exempel är den grundliga omställningen av schweizisk urindustri utan att gränsskydd har behövt tillgripas. Som påpekas i motion 1984/85:2637 (m) är generella ekonomisk-politiska åtgärder såsom t. ex. de upprepade devalveringarna de enda som har haft en märkbar effekt på svensk tekoindustri. Ett lägre skattetryck enligt vad som förordas i motioner från moderata samlingspartiets och folkpartiets sida skulle också ha positiva effekter för tekoindustrin.

Intresset av att u-ländernas internationella marknader breddas och att de svenska konsumenternas tillgång på billiga produkter kan främjas framhålls i en reservation från moderata samlingspartiets och folkpartiets sida i näringsutskottets betänkande hösten 1984 om utrikeshandel (NU 1984/85:2 s. 70 f.). De uppgifter som nu har framkommit om effekten av begränsningspolitiken på tekoområdet är enligt utskottets mening ytterligare motiv för att beslut nu skall fattas om avskaffande av handelsrestriktionerna för tekovaror. Avsikten var ju också från början att MFA skulle ha begränsad varaktighet och inte innebära en permanent importreglering gentemot lågprisländerna. Utskottet ansluter sig till förslaget i motion 1984/85:2064 (fp) att avvecklingen av restriktionerna skall ske på ett sådant sätt att den kan vara slutförd inom en femårsperiod. Detta skulle ge företagen en rimlig planeringsperiod för omställningen. Väsentligt är emellertid att ett klart och entydigt beslut nu fattas.

Ett beslut av riksdagen i enlighet med vad utskottet just har förordat skulle tillgodose de grundläggande syftena med yrkandet i motion 1984/85:2637 (m)

om förslag till ny tekopolitik. Utskottet erinrar också om att utskottet i det föregående (s. 30) har ställt sig kritiskt till det selektiva industripolitiska stöd som utgår via statens industriverk. Utskottets förslag till ställningstagande från riksdagens sida i nu nämnda avseenden innebär att något krav på förslag från regeringen om en ny tekopolitik i enlighet med vad som förordas i motionen inte behöver ställas.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande avveckling av importregleringar

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1510 yrkande 1 och motion 1984/85:2064 och med anledning av motion 1984/85:2637 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

Ursprungsmärkning enligt den s. k. gränsmodellen

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anför:

Vi erinrar om att moderata samlingspartiet har motsatt sig införandet av obligatorisk ursprungsmärkning. Frågan om märkningssystem enligt den s. k. internmodell som nu tillämpas eller den gränsmodell som regeringen på riksdagens begäran har låtit utreda och som får stöd i motion 1984/85:1514 (c) har vi därför inte anledning att lämna synpunkter på. Vi vidhåller den uppfattning som kom till uttryck i reservation 1 till näringsutskottets betänkande 1981/82:50 (s. 26). Innebörden av det som där sägs är att den eftersträfvade effekten av en ursprungsmärkning lika väl kan uppnås genom en ökad satsning på frivillig ursprungskontroll vid importtillfället. Företrädare för branschen bör träffa överenskommelse om formerna för och omfattningen av en eventuell ursprungsmärkning.

Innehåll

<i>Ärendet</i>	1
<i>Sammanfattning</i>	1
<i>Proposition 1984/85:100</i>	2
<i>Motionerna</i>	2
<i>Uppgifter i anslutning till propositionen och motionerna</i>	3
Riksdagens beslut om tekopolitiken våren 1983	3
Vissa utredningar	4
TEKO 84	4
Tekostrukturutredningen	5
Handelspolitiska frågor	7
Multifiberavtalet	7
Globalkontingentsystem	8
Kommerskollegium om vissa utvecklingsfaktorer	10
Utredning inom kommerskollegium om handelspolitiken på tekoområdet	10
Ursprungsmärkning av kläder	10
Nuvarande bestämmelser	10
Särskilda riksdagsbeslut om ursprungsmärkning	11
Verkställda utredningar	11
Förslag och uttalanden i budgetpropositionen	13
Svar på fråga om utbildning av tekniker för tekoindustrin	13
Skinindustri	14
Motion 1984/85:449	14
Tidigare riksdagsbehandling	14
Uppgifter om skinindustri	16
Svar på fråga om utbildningen inom skinindustri	17
<i>Utskottet</i>	17
Inledning	17
Industripolitiskt stöd	18
Handelspolitiska frågor	20
Importregleringar	20
Ursprungsmärkning	23
Utbildningsfrågor m. m.	25
Skinindustri	27
Hemställan	29
<i>Reservationer</i>	30
1. Inriktningen av de industripolitiska stödåtgärderna (m, c, fp)	30
2. Anslag till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin (m)	31

3. Anslag till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin (c)	31
4. Anslag till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin (fp)	32
5. Treårsprogram för tekoindustrin (m, fp)	32
6. Treårsprogram för tekoindustrin (c)	33
7. Globalkontingentsystem (m, fp)	33
8. Globalkontingentsystem (c)	34
9. Avveckling av importregleringar (m, fp)	34

Särskilt yttrande

Ursprungsmärkning enligt den s. k. gränsmodellen (m)	36
--	----